

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ-4101-32-05/2012
P/11/125

Szczecin, dnia   marca 2012 r.

**Zarząd Pyrzycko – Stargardzkiego
Banku Spółdzielczego
w Pyrzycach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie przeprowadziła w Pyrzycko – Stargardzkim Banku Spółdzielczym w Pyrzycach, zwany „Bankiem” kontrolę w zakresie przydzielania i wykorzystania dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów inwestycyjnych na rzecz rolnictwa w latach 2009 – 2012 (do 20 02.).

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 24.02.2012 r., Najwyższa Izba Kontroli stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi Banku niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Banku w kontrolowanym zakresie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

1. W badanym okresie w Banku przestrzegane były procedury i warunki obowiązujące przy udzielaniu kredytów preferencyjnych na rzecz rolnictwa ustalone w umowie nr 4/DPK- KI/07 z dnia 1.06.2007 r. zawartej przez Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A.² (GBW SA) i Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) oraz w zawartej na jej podstawie³ w dniu 28.07.2007 r. umowie nr 92/DPK-KI/07 pomiędzy GBW SA i Bankiem. Przedmiotem tych umów były warunki i zasady udzielania przez ARiMR pomocy finansowej zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 26.04.2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu i kierunków działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz sposobów ich realizacji⁴.

W latach 2009 – 2011 do Banku wpłynęły ogółem 183 wnioski o przyznanie preferencyjnych kredytów inwestycyjnych dla rolników, w tym: 59 wniosków w 2009 r., 55 - w 2010 r. i 69 wniosków w 2011 r. Spośród

¹ Dz.U. z 2012 r., poz. 82, ze zm.

² Zgodnie ze statutem, Bank jest zrzeszony z Gospodarczym Bankiem Wielkopolski S.A. w Poznaniu (GBW SA) tworząc Spółdzielczą Grupę Bankową.

³ Zgodnie z § 10 ust.1 umowy 4/DPK- KI/07 - GBW S.A. wykonuje uprawnienia i obowiązki wynikające z tej umowy samodzielnie, poprzez oddziały GBW. S.A. „*oraz zrzeszone Banki Spółdzielcze*”.

⁴ Dz.U. z 2007 r. poz. 514; od 26.02.2009 r. Dz.U. z 2009 r. poz. 121, ze zm.

złożonych 183 wniosków – 54 dotyczyły linii kredytowej nIP (realizacja inwestycji), 73 - linii nKZ (zakup użytków rolnych), 45 - linii nMR (dla młodych rolników) a 11– linii kredytowej nGR (gospodarstwa rodzinne). Wszystkie wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone przez Bank, który przyznał kredyty we wnioskowanej kwocie i ze 181 wnioskodawcami zawarł umowy. W 2 przypadkach wnioskodawcy zrezygnowali z zawarcia umowy przed jej podpisaniem, mimo przyznania przez Bank kredytu zgodnie z wnioskiem.

Liczba złożonych wniosków w poszczególnych latach, w tym ich wzrost w 2011 r., a także brak w tym okresie skarg dotyczących udzielanych kredytów inwestycyjnych kierowanych do Banku - w ocenie NIK - wskazują na dostępność do kredytów inwestycyjnych w efekcie stosowanych m.in. przez Bank form informowania potencjalnych kredytobiorców o możliwościach zaciągnięcia kredytów inwestycyjnych.

2. W badanym okresie Bank nie posiadał regulaminu wewnętrznego w zakresie preferencyjnych kredytów inwestycyjnych na rzecz rolnictwa, obejmującego zasady i sposoby przyznawania, realizacji i kontroli ich wykorzystania. Obowiązujące w Banku od 1 lipca 2002 r. Zasady Udzielania Kredytów na Działalność Gospodarczą, nie zawierały regulacji odnoszących się do preferencyjnych kredytów inwestycyjnych.

W pionie kredytów Bank zatrudniał 11 osób - 6 na stanowiskach inspektorów kredytowych, 4 na stanowiskach inspektorów oraz jedną na stanowisku referenta. W latach 2009 – 2012 zakresy czynności inspektora kredytowego i 2 inspektorów z zatrudnionych w Centrali Banku w Pyrzycach zawierały zapis o ich odpowiedzialności za realizację kredytów inwestycyjnych dla rolników. Zapisów takich nie zawierały zakresy czynności pozostałych 3 osób zatrudnionych w Centrali Banku w Pyrzycach, a także zakresy 6 inspektorów kredytowych zatrudnionych w 4 Oddziałach Banku. Pracownicy odpowiedzialni byli za „*obsługę działalności kredytowej Oddziału*” odnoszącą się do wszystkich oferowanych przez Bank rodzajów kredytów, w tym i kredytów preferencyjnych z dopłatami ARiMR.

3. W latach 2009-2011 (do 30.09.) Bank przyznał ogółem 178 kredytów preferencyjnych w wysokości 23.091,3 tys. zł, w tym 71 kredytów na kwotę 7.668, 60 tys. zł na zakup użytków rolnych; 52 na kwotę 6.223,72 tys. zł na realizację inwestycji; 44 na kwotę 7.415,94 tys. zł dla młodych rolników oraz 11 na kwotę 1.783,00 tys. zł w linii kredytowej nGR. Dopłaty ARiMR do oprocentowania kredytów inwestycyjnych w tym okresie (również dopłaty do kredytów udzielonych w latach 1994 - 2008) wyniosły ogółem 4.035,3 tys. zł.

Szczegółowymi badaniami kontrolnymi objęto 24 kredyty na kwotę 8.094, 6 tys. zł, co stanowiło 35,0% ogółu kredytów preferencyjnych udzielonych przez Bank we wszystkich 4 liniach kredytowych w latach 2009-2011(do 30.09). Do wszystkich 24 wniosków kredytowych dołączone były plany przedsięwzięcia, a kwoty przyznanych kredytów nie przekraczały procentowych wartości nakładów inwestycyjnych ustalonych w § 9 ust. 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z 22.01.2009 r.*⁵ Spośród 7 badanych kredytów udzielonych z linii nMR we wszystkich przypadkach kredytobiorca nie przekroczył 40 lat. We wszystkich 7 przypadkach kredytów z linii nKZ nie stwierdzono zakupu gruntów od współmałżonka sfinansowanego kredytem, jak również nie stwierdzono

---

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. z 2009 r. poz.121, ze zm.).

sprzedaży tych gruntów przed upływem 5 lat od dnia otrzymania kredytu. We wszystkich badanych przypadkach Bank naliczył prowizję w wysokości 2 % kwoty udzielonych kredytu.

W wyniku badań stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia w 4 umowach kredytowych. I tak:

- przedmiot kredytowania wskazany w umowie kredytowej nr 9/11/nIP, był niezgodny z planem przedsięwzięcia inwestycyjnego i decyzją pozwolenia na budowę. Kredyt udzielono na budowę hali do przechowywania zbóż, a wybudowano budynek gospodarczy. Ponadto zobowiązano kredytobiorcę do wykorzystania całości wkładu własnego na 18 dni przed wypłatą I transzy kredytu, stwarzając niekorzystną przerwę w ciągłości finansowania inwestycji,
- w 2 przypadkach umowy zawierały błędne wysokości i terminy wykorzystania wkładu własnego. W umowie nr 9/11/nIP ustalono ten sam termin zaangażowania przez kredytobiorcę drugiej i trzeciej części wkładu własnego, a w umowie nr 3/10/nMR ustalono wykorzystanie przez kredytobiorcę do 30.10.2010 r. środków własnych przy równoczesnym wskazaniu, że kredyt udzielony będzie 30.07.2010 r., po wcześniejszym wykorzystaniu środków własnych,
- w 2 przypadkach kredytobiorcy nie zachowali terminu wniesienia wkładu własnego. Jeden z kredytobiorców (umowa nr 9/11/nIP) dokonał wpłaty 60,9% wkładu własnego po upływie 22 dni po terminie, natomiast drugi zaangażował cały wkład z opóźnieniem 39 dni (umowa nr 10/10/nMR). Jednocześnie kredytobiorcy nie udokumentowali wydatkowania otrzymanych środków przed otrzymaniem następnych transz kredytu. I tak, do otrzymania kolejnej transzy, kredytobiorca (umowa nr 9/11/nIP) wykorzystał otrzymany kredyt w 60,3% a drugi (umowa 3/10/nMR) – w wysokości zaledwie 33,5% kredytu,
- w 2 przypadkach (umowa nr 9/11/nIP i 10/10/nMR) kredytobiorcy nie udokumentowali w terminie 3 miesięcy od otrzymania środków wydatków inwestycyjnych stanowiących (odpowiednio) 15,9% oraz 9,1% otrzymanych środków, stwarzając przesłanki do zwrotu dopłat do oprocentowania. Do czasu kontroli NIK Bank nie podejmował działań zmierzających do zwrotu przez kredytobiorców udzielonych dopłat wraz z odsetkami – co stanowiło naruszenie przepisu § 10 ust. 5 pkt. 1 lit. c *rozporządzenia Rady Ministrów z 22.01.2009 r.* oraz postanowień § 12 ust. 3 umów kredytowych,
- w związku ze zmianą terminu spłaty raty kredytu (umowa nr 1/10/nGR), Bank pobrał od kredytobiorcy dodatkową opłatę w kwocie 879 zł (3,0% raty kredytu), przekraczając 2% prowizję przysługującą Bankowi z tytułu udzielenia kredytu ustaloną § 2 ust. 1 umowy zawartej pomiędzy GBW SA i ARMiR oraz w § 2 ust. 3 umowy zawartej pomiędzy GBW SA i Bankiem. NIK nie podziela stanowiska Banku, według którego ograniczenie opłat do 2% kwoty kredytu dotyczy udzielenia kredytu, a nie czynności które mogą wystąpić w trakcie trwania umowy. Według NIK, zagadnienie to reguluje postanowienie § 5 ust. 3 pkt 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z 22.01.2009 r.*, według którego wysokość wszystkich opłat na rzecz banku z tytułu udzielenia kredytu bankowego (w tym prowizji) nie może przekraczać 2 % kwoty udzielonego kredytu.

4. Kontrola NIK wykazała, że zostały zrealizowane wszystkie przedsięwzięcia finansowane preferencyjnymi (24) kredytami inwestycyjnymi, jak również przyznane kredyty wydatkowane zostały zgodnie z przeznaczeniem.

Stwierdzono jednak, że pracownicy Banku nie wywiązywali się w pełnym zakresie z obowiązków przeprowadzania kontroli bezpośrednich u 24 kredytobiorców, a zwłaszcza zaś z obowiązku udokumentowania ustaleń z tych kontroli. Obowiązek przeprowadzania przez Bank kontroli po zakończeniu inwestycji i okresowego monitorowania inwestycji objętej kredytem wraz z zakresem tych kontroli – określony został w § 10 ust. 4 pkt 5 i 6 pkt. a, b, c, d, e i f umowy zawartej pomiędzy GBW SA i Bankiem. W toku kontroli ustalono, że Bank nie przeprowadził 1 kontroli po zakończeniu inwestycji (umowa nr 2/09/nIP) oraz nie monitorował 3 zrealizowanych inwestycji (umowy nr 5/09/nKZ, nr 3/09/nMR i nr 8/09/nMR).

We wszystkich notatkach z 32 kontroli bezpośrednich dotyczących prawidłowości wykorzystania 21 kredytów preferencyjnych, pracownicy Banku dokumentowali realizację celów, na który został udzielony kredyt, nie wykazując nieprawidłowości w wykorzystaniu kredytów. Jednak analiza 21 (wszystkich) notatek z przeprowadzonych przez Bank kontroli bezpośrednich monitorowania inwestycji i dotyczących prawidłowości wykorzystania 16 kredytów - wykazała, że notatki nie zawierały potwierdzenia sprawdzenia stanu faktycznego w zakresie ustalonym w §10 ust. 4 pkt 6 lit.lit a, b, c, d i f umowy nr 92/DPK-KI/07. I tak m.in.: w 6 przypadkach nie udokumentowano sprawdzenia zrealizowania inwestycji i uruchomienia działalności zgodnie z planem inwestycji i umową kredytową, a w 5 notatkach nie odnotowano sprawdzenia zaprzestania prowadzenia działalności przed upływem okresu kredytowania. Jednocześnie we wszystkich 21 notatkach nie odnotowano czy kredytobiorcy udokumentowali w terminie 3 miesięcy od dnia pobrania kredytu wydatków poniesionych na cele inwestycyjne fakturami VAT lub innymi wymaganymi dowodami oraz czy kredytobiorca udokumentował wniesienie wkładu własnego zgodnie z regulaminem kredytowania. Ponadto w 13 notatkach nie odnotowano, czy kredytobiorca w okresie kredytowania, bez zgody Banku, zmienił kierunek produkcji.

5. Pozytywnie należy ocenić fakt, iż w trakcie trwania kontroli NIK, Zarząd Banku podjął działania w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. I tak, w dniu 16.02.2012 r.:

- podpisany został aneks do umowy nr 9/11/nIP, którym dokonano: zmiany zarówno przedmiotu umowy na zgodny z planem inwestycyjnym przedsięwzięcia jak i terminu wniesienia wkładu własnego, eliminując przerwę w ciągłości finansowaniu inwestycji;
- podpisany został aneks do umowy nr 3/10/nMR, eliminujący sprzeczność terminu wniesienia wkładu własnego kredytobiorcy z terminem postawienia do dyspozycji III transzy kredytu;
- Bank zwrócił do GBW SA kwotę 3.527,47 zł otrzymanych dopłat wraz z odsetkami ustawowymi, od nierozliczonych środków kredytowych w terminie 3 miesięcy od pobrania kredytu (z tego 1.711,72 zł – umowa nr 9/11/nIP oraz 1.815,75 zł - umowa nr 10/10/nMR).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

1. Przeprowadzanie u kredytobiorców kontroli bezpośrednich wykorzystania kredytu inwestycyjnego w terminach i częstotliwością ustalonych umową zawartą z GBW SA ,

2. Dokumentowanie w notatkach z kontroli bezpośrednich inwestycji prowadzenia monitorowania wykorzystania kredytu inwestycyjnego w zakresie ustalonym umową zawartą z GBW SA,
3. Zwrot kredytobiorcy dodatkowej prowizji w kwocie 879,0 zł, pobranej w związku ze zmianą terminu spłaty raty kredytu w umowie kredytowej nr 1/10/nGR, przekraczającej kwotę 2% opłaty przysługującej Bankowi z tytułu udzielenia kredytu,
4. Poinformowanie o kwotach dopłat, które ARiMR (za pośrednictwem GBW SA) nie przekaze do końca obowiązywania umów kredytowych nr 9/11/nIP i nr 10/10/nMR, w konsekwencji braku udokumentowania w wymaganym terminie wydatków poniesionych przez kredytobiorców na cele inwestycyjne.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Zarządu Banku, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Stosownie do art. 61 ust.1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Zarządowi Banku prawo zgłoszenia na piśmie, do Dyrektora Delegatury w Szczecinie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków, zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.